

26/4/2010
Αριθμ. Πρωτ.: ***/2009
Χειριστές:
Αλ. Μοσχοπούλου

**Προς Υπουργείο Δικαιοσύνης
Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**
Γενική Διεύθυνση Νομοθετικού Συντονισμού &
Ειδικών Διεθνών Νομικών Σχέσεων
Τμήμα Νομοπαρασκευαστικού Έργου
Μεσογείων 96
Τ.Κ. 115 27 ΑΘΗΝΑ

Αξιότιμοι κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, μελετά τις υπ' αριθμ. πρωτ. ***/2009 και αριθμ. φακ. ***/2010 αναφορές της κυρίας *** και του κυρίου *** αντίστοιχα, σχετικά με τη διαδικασία επίδοσης δικογράφου σε ανήλικο .

I. Ειδικότερα, οι αναφερόμενοι υποστήριξαν ότι δικαστικοί επιμελητές επέδωσαν στα ανήλικα παιδιά τους, υπό την ιδιότητά τους ως συνοίκων (άρθ. 128 ΚΠολΔ), στην πρώτη υπόθεση δικαστική απόφαση με την οποία διατασσόταν η προσωποκράτηση του γονέα και, στη δεύτερη, εξώδικη πρόσκληση εκ μέρους τράπεζας όπου γινόταν αναλυτική περιγραφή των οφειλών του γονέα. Αποτέλεσμα της παραπάνω πράξης ήταν, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό και ανέφεραν οι γονείς, ο κλονισμός των παιδιών, τα οποία βίωσαν έντονα αισθήματα ανασφάλειας, φόβου και ανησυχίας για την τύχη του γονέα.

II. Στην ισχύουσα στη νομοθεσία (άρθρα 128 επ. ΚΠολΔ, 155 επ ΚΠΔ) και τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων (ΑΠ 22/1997, ΕφΑθ 10174/1996, ΕφΑθ 9227/1898, ΕφΑθ 7300/1988, ΕφΘεσ 389/1970) επίδοση σε κατοικία μπορεί να γίνει, σε περίπτωση απουσίας του παραλήπτη, σε έναν από τους συγγενείς, υπηρέτες, ή ελλείψει αυτών, συνοίκους. Στον ΚΠολΔ ως μόνη προϋπόθεση τίθεται να έχει ο παραλήπτης συνείδηση των πράξεών του. Δεν γίνεται επομένως διάκριση μεταξύ ενηλίκων ή ανηλίκων, αλλά αφήνεται στην κρίση του δικαστικού επιμελητή η εκτίμηση αν ο ανήλικος, τον οποίο θα συναντήσει στην οικία του παραλήπτη, έχει συνείδηση των πράξεών του. Ούτε προβλέπεται, ως ασφαλιστική δικλείδα, η παράδοση του εγγράφου σε ενσφράγιστο φάκελο, σε περίπτωση επίδοσης σε πρόσωπο άλλο από τον άμεσα ενδιαφερόμενο. Στον ΚΠΔ, πάντως, ο δικαστικός επιμελητής καλείται, κατά την ανεξέλεγκτη ωστόσο αντίληψή του περί της ηλικίας του παιδιού, να μην κάνει επίδοση σε άτομα κάτω των 17 ετών.

III. Από το ιστορικό της υπόθεσης που τέθηκε υπόψη του Συνηγόρου του Πολίτη και τη μελέτη του ισχύοντος νομικού πλαισίου προκύπτουν ζητήματα που σχετίζονται αφενός με την προστασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων πολίτη έναντι τρίτων προσώπων και αφετέρου με τις ιδιαιτερότητες της παιδικής ηλικίας. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα το θέμα που απασχολεί το Συνήγορο του Παιδιού, πρέπει να τονισθεί η ανάγκη αυξημένης προστασίας της παιδικής ηλικίας εκ μέρους του κράτους και των φορέων του και, συνακόλουθης επίδειξης ιδιαίτερης ευαισθησίας κατά το χειρισμό ζητημάτων που εμπλέκουν παιδιά. Το συμφέρον του παιδιού άλλωστε πρέπει,

σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992, άρθ. 3), να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν παιδιά.

Κατά την εκτίμηση της Αρχής μας, τα επιμέρους προβλήματα που αφορούν τα παιδιά και απορρέουν από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει την επίδοση σχετίζονται: α) με την αδυναμία του ανήλικου, λόγω ανωριμότητας και ελλιπούς ενημέρωσης, να ασκήσει τα δικαιώματά του, (λ.χ. άρνηση παραλαβής του εγγράφου που επιδίδεται, άρνηση υπογραφής της έκθεσης επίδοσης, άρθ. 130 ΚΠολΔ), γεγονός που επιτρέπει τον προβληματισμό για επίδοση σε σύνοικο με καταχρηστικό τρόπο εκ μέρους του επιμελητή, β) με το γεγονός ότι το έγγραφο που επιδίδεται στον ανήλικο εκτός σφραγισμένου φακέλου είναι δυνατό να περιέχει πληροφορίες, που μπορούν να πλήξουν την προσωπικότητά του και να του προκαλέσουν κλονισμό (δικόγραφα που αφορούν διαζύγιο των γονέων, καταδίκη γονέα κ.λπ.). γ) Επικουρικά διατυπώνεται ο προβληματισμός για τη δυνατότητα του δικαστικού επιμελητή να αξιολογήσει, μέσα στο ελάχιστο χρονικό διάστημα της επαφής με το ανήλικό πρόσωπο, το εάν αυτό είναι σε θέση να διαγνώσει την ουσία και το περιεχόμενο της επιχειρούμενης πράξης, ώστε να θεωρηθεί αξιόπιστα ότι έχει συνείδηση των πραττομένων (ΑΠ 1637/2008). δ) Επιπλέον, εκτιμάται ότι η επικοινωνία του ανήλικου με το δικαστικό επιμελητή, με στόχο να κριθεί καταρχάς η «συνείδηση των πραττομένων» και στη συνέχεια να παραδοθεί το δικόγραφο (που επιθυμεί ο επιμελητής να επιδώσει), είναι πολύ πιθανό να ενέχει καθεαυτή το στοιχείο της άσκησης ψυχολογικής πίεσης και πρόκλησης ανασφάλειας και φόβου στο παιδί, το οποίο, μεταξύ άλλων, εύλογα αιφνιδιάζεται, ενώ αγνοεί το ακριβές περιεχόμενο και τις έννομες συνέπειες της πράξης στην οποία οδηγείται.

Σημειώνεται άλλωστε, ως προς την ικανότητα του ανήλικου να προβαίνει σε παραλαβή επιδιδόμενου εγγράφου, ότι τα έγγραφα που αφορούν τον ανήλικο δεν μπορούν να επιδοθούν στον ίδιο, αλλά στον ενήλικο εκπρόσωπό του (άρθ. 126 ΚΠολΔ, 1510 ΑΚ), λόγω της δικαιοπρακτικής ανικανότητας του πρώτου. Το γεγονός αυτό, γίνεται κατανοητό με τη λογική της ανικανότητας του ανήλικου για δικαστική παράσταση, αλλά και θα έπρεπε να λειτουργεί ως κατευθυντήρια γραμμή, σχετικά με τη νομιμότητα και, ιδίως, την προσφορότητα εξαναγκαστικής εμπλοκής ανήλικου σε δικονομικές ενέργειες που θέτουν σε κίνδυνο την ψυχική του γαλήνη, αλλά και έχουν σοβαρές έννομες συνέπειες. Στον προβληματισμό προστίθεται και η πρόβλεψη του νομοθέτη σχετικά με την επίδοση δικογράφων της ποινικής διαδικασίας. Ο ποινικός δηλαδή νομοθέτης φαίνεται, τουλάχιστον καταρχήν, να αντιμετωπίζει με μεγαλύτερη ευαισθησία την παιδική ηλικία, προφανώς εκτιμώντας το βάρος της επίδοσης (και, κατά πάσα πιθανότητα πληροφόρησης ως προς το περιεχόμενο του εγγράφου) στον ψυχισμό του παιδιού, αλλά και την ανωριμότητα του ανήλικου μικρής ηλικίας να παραλάβει το έγγραφο με τις έννομες συνέπειες και υποχρεώσεις που συνεπάγεται η συγκεκριμένη πράξη.

IV. Με αφορμή τα παραπάνω περιστατικά και τον προβληματισμό που προεκτέθηκε, ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στην Ομοσπονδία Δικαστικών Επιμελητών Ελλάδας και ζήτησε τις θέσεις της και τυχόν ενέργειές της προς την κατεύθυνση του σεβασμού και της προστασίας της προσωπικότητας των ανήλικων, στο πλαίσιο της διαδικασίας επίδοσης. Με το υπ' αριθμ. πρωτ. 2888/9-12-2009 απαντητικό έγγραφό της, η Ομοσπονδία ενημέρωσε την Αρχή ότι καταρχήν η επίδοση σε ανήλικο είναι νόμιμη λόγω απουσίας αντίθετης νομοθετικής πρόβλεψης. Παρά ταύτα, «η Ομοσπονδία Δικαστικών Επιμελητών Ελλάδας έχει προτείνει στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την τροποποίηση διατάξεων του ΚΠολΔ, προς αποφυγή παρόμοιων περιπτώσεων, να γίνεται θυροκόλληση των εγγράφων σε ενσφράγιστο φάκελο». Ειδικότερα, σύμφωνα με το κείμενο της πρότασης επί του σχεδίου νόμου για την τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που έχει

υποβληθεί προς το Υπουργείο σας από την Ομοσπονδία και αποστέλλεται συνημμένα: «Άρθρο 128: β) Η περίπτωση της παραγράφου 4 να αντικατασταθεί με την παρακάτω: “το έγγραφο πρέπει να κολληθεί στην πόρτα της κατοικίας και σε ενσφράγιστο φάκελο, επί του οποίου θα υπάρχουν μόνο τα στοιχεία του Δικαστικού Επιμελητή και του προς ον η επίδοση, μπροστά σε ένα μάρτυρα. Σε περιπτώσεις πολυκατοικιών, οι οποίες είναι κλειστές, η επικόλληση μπορεί να γίνεται κατά τα ανωτέρω και στην κεντρική είσοδο της πολυκατοικίας”».

V. Η επίδοση εγγράφων σε πρόσωπο διαφορετικό από τον άμεσα ενδιαφερόμενο, όπως συμβαίνει σε περίπτωση απουσίας αυτού από την οικία του, ρυθμίζεται στα περισσότερα κράτη της ευρωπαϊκής ένωσης με τρόπο που εγγυάται κατά το δυνατό την προστασία της παιδικής ηλικίας (βλ. http://ec.europa.eu/civiljustice/serv_doc/serv_doc_fin_el.htm). Στις περισσότερες έννομες τάξεις προβλέπονται ως ασφαλιστικές δικλείδες: α) η παράδοση του εγγράφου εντός σφραγισμένου φακέλου (Σουηδία, Βέλγιο, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο), β) ο αποκλεισμός των ανηλίκων από τους πιθανούς παραλήπτες (Γερμανία, Λεττονία, Πολωνία, Σλοβενία) ή έστω των μικρότερης ηλικίας ανηλίκων, με ρητό ορισμό του ηλικιακού ορίου (16 στο Βέλγιο και στην Ιρλανδία, 15 στο Λουξεμβούργο και στη Φιλανδία, 14 στην Ισπανία, στη Ρουμανία και την Ιταλία), γ) η ενημέρωση του συνοίκου ότι μπορεί να αρνηθεί να παραλάβει το έγγραφο, εφόσον δεν το επιθυμεί (Τσεχία). Διευκρινίζεται, εξάλλου ότι οι παραπάνω εγγυήσεις συνήθως προβλέπονται σωρευτικά (λ.χ. Βέλγιο, Ιρλανδία: κατώτατο όριο τα 16 έτη με παράδοση σε σφραγισμένο φάκελο και χωρίς άλλη ένδειξη, Λουξεμβούργο: κατώτατο όριο τα 15 έτη με παράδοση σε σφραγισμένο φάκελο και χωρίς άλλη ένδειξη, Πολωνία: ενήλικος παραλήπτης με δυνατότητα να δηλώσει ότι δεν επιθυμεί να παραλάβει).

VI. Στο πνεύμα, λοιπόν, των δεδομένων που τέθηκαν ανωτέρω και εν όψει της εκκρεμότητας του σχεδίου νόμου για την τροποποίηση του ΚΠολΔ, εφιστούμε την προσοχή του Υπουργείου στο ευαίσθητο θέμα της προστασίας της παιδικής ηλικίας, όπως αυτό ανακύπτει στην περίπτωση της επίδοσης προσωπικών (δικαστικών και εξωδικαστικών) εγγράφων σε ανήλικο σύνοικο, ο οποίος είναι συνήθως παιδί του προς ον η επίδοση. Η αποτροπή των αρνητικών επιπτώσεων της παραπάνω δικονομικής πρακτικής θα μπορούσε ενδεχομένως να επέλθει είτε μέσω της προαναφερθείσας πρότασης της Ομοσπονδίας Δικαστικών Επιμελητών, με κατάλληλες βελτιώσεις και ρητή αναφορά στην ανηλικότητα, είτε με ιδιαίτερη ρύθμιση του θέματος κατά το παράδειγμα άλλων εννόμων τάξεων (λ.χ. απαγόρευση επίδοσης σε ανήλικο και, φυσικά, επίδοση εντός σφραγισμένου φακέλου).

Σε αναμονή της απάντησης και των τοποθετήσεών σας για το παραπάνω θέμα, που σχετίζεται άμεσα με την ψυχική υγεία των παιδιών, το σεβασμό της προσωπικότητάς τους και, γενικότερα, την προστασία και το σεβασμό της ανηλικότητας, σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων και βρισκόμαστε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορία, διευκρίνιση ή συνεργασία χρειαστείτε.

Με εκτίμηση,

Γιώργος Μόσχος
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού